

Els noms de la 'paella': arcaisme i innovació

(ALDC, II, 328. La *paella*)

Els mots llatins PATĪNA i PATELLA, que significaven 'casserola, mena de plata' i després 'paella', són l'origen dels mots catalans *panna*, propi del Rosselló (des del s. XIII), compartit amb el llenguadocià i el gascó, amb síncope de la vocal, i *padella*, documentat ja al s. XI i avui arraconat als parlars ribagorçans, a alguns de pirinencs orientals i a l'alguerès, on pel rotacisme de la *-d-* ha passat a *parella* (no sembla d'influència de l'italià que usa *padella* amb *l-l* geminada, ni menys del sard on es diu *sartagine*, *grassonera*, *fri[ʃ]onera*). Però la variant que s'ha imposat és *paella* (o *paiella*). Essent anòmala la desaparició de la *-d-* (< T), Coromines, d'una manera poc convincent, explica aquesta

forma com a resultat d'una modificació de *padella* per influència del fr. ant. *paële*. El resultat primer, *paella*, general en cat. occidental, ha sofert dos canvis: a) reducció del hiat a Mallorca (*pella*, com *paor* > *por*, **peoll* > *poll* [paràsit], *mealla* > *malla* [moneda]), on distingeixen aquest estri del guisat d'arròs (*paella*); b) inserció d'una consonant antihàtica (*paiella*) en el cat. central (com *diarreia* 'diarrea'). Notem altra vegada una oposició català oriental/català occidental.

Sartén és de procedència castellanoaragonesa (en cast. ja es documenta el 1200; < llat. SARTAGINE).

Paella és l'única forma normativa.

